

Bringing Every Brother Home

פרשת ויגש, תשע"ח

1) בראשית (ויגד) – פרק מד, פסוק לד

כִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהִנְעַר אֶינְנִי אִתִּי, פֶּן אֲרָאָה בְרַע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת אָבִי.

2) תפארת שלמה – פרשת יתרו

... "והנער איננו אתי" כשחיו ישראל חבירי איננו מתוקן "פן אראה ברעה כו" כי למעלה רוצים שיהיו כל ישראל צדיקים ולא אתה לבדך למה תעזוב את אחיך כשהוא נער. והנה על בחי הזאת של הערבות הוא מדה טובה לישראל, הוא שאמר יעקב אבינו ע"ה "יהודה אֶתָּה יוֹדוּךָ אֶחֱיֶיךָ" במדה טובה הזאת. אמנם המדה טובה הזאת של הערבות היא יוצאת מיעקב אבינו ע"ה תחלה כי יעקב תיקן תפלת ערבית היא ערבות שיהיו כל ישראל ערבים זל"ז כי עד יעקב אבינו לא היה יכולה המדה הזאת להמצא מצד ישמעאל ועשו אבל יעקב אבינו ע"ה שהיה לו י"ב שבטי י-ה הנה להם יאות בחינת הערבות זל"ז לנכון.

3) תפארת שלמה – חנוכה

וז"ש יהודה "כי עבדך ערב את הנער כו" "כי איך אעלה אל אבי, והנער איננו אתי כו", "וְחִטָּאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים" רמז על הנ"ל כי זהו עיקר העבדות בחי הערבות, אף אם הקטנים מערכו אל יעזוב אותם.

4) תפארת שלמה – פרשת מטות

וכמו כן אמרו יוסף ויהודה שרומז על משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. יוסף אמר "לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם". יהודה אמר "כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי" כי בזמן הגאולה יוסף ה' שנית ידו לקבץ את כל בני ישראל הנפזרים, לבל ידח ממנו נדח כקטן כגדול חלילה. וז"ש "ונפשו קשורה בנפשו" שכן קשר של תפלין רמז על התקשרות בני עם הקב"ה וכן מצינו שהקב"ה מניח תפילין. וז"ש כי עבדך ערב את הנער כי כן בני ערבים זה בזה. וז"פ מעריב ערבים. שצוה הש"י שכל בני יהיו ערבים זה לזה כדי שיעלו הנדחים עמהם...

5) בראשית (ויגד) – פרק מד, פסוק ל-לא

וְעַתָּה כִּבְּאֵי אֶל עֶבְדְּךָ אָבִי וְהִנְעַר אֶינְנִי אִתְּנוּ וְנִפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ:
וְהִיָּה כְּרֵאוֹתוֹ כִּי אֵין הִנְעַר וְמֵת וְהוֹרִידוּ עֶבְדֶּיךָ אֶת שִׁיבַת עֶבְדְּךָ אֶבְיָנוּ בְּגִוּוֹן שְׂאֵלָה:

6) רש"י

(לא) והיה כראותו כי אין הנער ומת - אביו מצרתו:

7) מנחת חינוך – מצות תוכחה (מצוה רלט, ס"ק ו)¹

ונראה לי דחיוב התוכחה היא, דחוץ מעשה זו, עוד מתחייב אלא תעשה ד"לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא יט, טז), דלא גרע מטובע בנהר דעובר על "לא תעמוד", וגם "וְהִשְׁבַּתוּ" (דברים כב, ב) לרבות אבידת גופו. על אחת כמה וכמה דאם יכול להצילו מן העבירה, דהוא אבידת נפשו וגופו רחמנא ליצלן, בודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו.

8) מסכת שבת דף ד.

גופא בעי רב ביבי בר אבבי הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת או לא התירו? אמר רב שילא לעולם בשוגג, ולמאן התירו? לאחרים. מתקיף לה רב ששת וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חברך...

¹ וע"ע בשלי"ה הקדוש בפסוק "לא תעמוד על דם רעך"

9) שו"ת רשב"א – חלק ז, סימן רסז (ר' שלמה בן אברהם אבן אדרת [1235-1310])
 עוד נשאל באשה שהוציאה מביתה בשבת בחזקה על ידי ישראל משומד להוציאה מכלל ישראל. אם מותר לשלוח בעד אביה שהוא בעיר אחרת בשבת ואפילו חוץ לשלש פרסאות למאן דסבירא ליה דתחום שלש פרסאות דאורייתא, ואפילו להביא בידו חותם מצד המלכות מי הוא כספק נפשות ולהקל או לא? והשיב שהדבר צריך תלמוד, ומכל מקום כך דעתי נוטה: **שאסור לפי שאין דוחין את השבת על הצלה מן העבירות שאין אומרים לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חברך ואפי' איסורא זוטא לא שרי כדי להציל את חברו מאיסורא רבה כדמוכח בפ"ק דשבת (ד' ע"א)...**

10) בית יוסף – אורח חיים, סימן שו (ר' יוסף קארו זצ"ל)
 והתוספות כתבו בפ"ק דשבת (שם ד"ה וכו') בתחלה כדברי הרשב"א ואחר כך הקשו מדתנן (גיטין מא:) מי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וקיי"ל (שם לח:) כל המשחרר את עבדו עובר בעשה? ותירצו דשאני פריה ורביה דמצוה רבה היא. ועוד יש לומר דדוקא היכא שפשע שהדביק פת בתנור סמוך לחשיכה, אבל היכא דלא פשע מידי שרי למיעבד איסורא זוטא כי היכי דלא ליעביד חבריה איסורא רבה...
 והשתא 1) אם לתירוצא דמצוה רבה הדבר ברור שאין לך מצוה רבה מלהצילה שלא יפחידה עד שתשתמד, 2) ואם לתירוצא דמחלק בין פשע ללא פשע הכא נמי לא פשעה, והילכך לחלל עליה את השבת לפקח עליה שרי ומצוה נמי איכא... ואפילו לחלל שבת בדברים האסורים מן התורה נראה דשפיר דמי, דלגבי שלא תשתמד ותעבור כל ימיה חילול שבת אמרינן איסורא זוטא הוי...

11) שולחן ערוך – אורח חיים, סימן שו, סעיף יד [באיזה חפצים מותר לדבר בשבת]
 מי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל, מצוה לשום לדרך פעמים להשתדל בהצלתה; ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות; ואי לא בעי, כייפינן ליה (וע"ל סי' שכ"ח סעיף יז).

12) שולחן ערוך – אורח חיים, סימן שכח, סעיף י [דין חולה בשבת]
 כל חולי שהרופאים אומרים שהוא סכנה, אע"פ שהוא על הבשר מבחוץ, מחללין עליו את השבת; ואם רופא אחד אומר: צריך, ורופא אחד אומר: אינו צריך, מחללין; ויש מי שאומר שאין צריך מומחה, דכל בני אדם חשובים מומחין קצת, וספק נפשות להקל. הגה: וי"א דוקא ישראלים, אבל סתם א"י שאינן רופאין לא מחזקינן אותם כבקיאים (איסור והיתר הארוך). מי שרוצים לאנסו שיעבור עבירה גדולה, אין מחללין עליו השבת כדי להצילו (עיין לעיל סי' ש"ו) (ב"י בשם הרשב"א).

13) שו"ת חתם סופר – יורה דעה, הקדמה "פתוחי חותם"
 כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט [ידעתיו פירש רש"י – לשון חבה] הורה בזה כי נפלאות אהבת ה' לאברהם אבינו ע"ה על שלימד דעת את העם וקירבם לעבודתו, והיא שעמדה לו יותר מכל מעשה הטוב וזכות הנפש אשר היה לו לעצמו. כי באמת, גם לפניו היו היו יחידי סגולה אשר ידעו את ה' ודעת דרכיו יחפצו, ובאהבתו ישגו תמיד. מי לנו גדול מחנוך, אשר מעוצם תשוקתו ודבקתו בה' נתפרדה החבילה אבדת ארבע היסודות, חדל מהיות אדם ונתעלה להיות כאחד מצבא מרום במרום העומדים את פני המלך לשרתו [וואיננו כי לקח אותו אלקים]. ולא מצינו באברהם אבינו עליו השלום שנוזכך עפרוריותו כל כך – אך לא מצד פחיתות וחסרון נפשו לא הגיע אל המעלה הזו, לא. כי אם אברהם אבינו ע"ה היה עושה כאשר עשה חנוך – להתבודד עצמו מחברת בני אדם, התעלה גם הוא להיות ממלאכי א-ל. ואשר לא עשה כן הוא כי התבונן בחכמתו כי לא באלה חפץ ה' – שישלים האדם את נפשו לבד, ואת אנשי דורו ישאיר אחריו, תרבות אנשים חטאים ומכעיסי ה' – כמקרה אשר קרה לדורו של חנוך ודור המבול. הנסיון הזה לימד אותו כי טוב לאדם למעט בהשלמת נפשו, למען רבות כבוד ה', למעט את מורדיו, ולהרבות עבדיו ויודעיו. כי מה יתן ומה יוסף האדם אם יוסף מלאך אחד על אלפי רבבות מלאכי מעלה, הלא ה' בורא וממציא כהנה וכהנה חדשים לבקרים...

14) לך לך – פרק טו, פסוק ו
 וְהָאֵמֶן בְּדִי וַיִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה.